

EN TITT I RÄKENSKAPERNA.

Till låns har jag två stycken inbundna räkenskapsböcker från Annedal, de är från bruksåren 1869 och 1870 och kastar en del ljus över verksamheten som annars skulle varit förborgad.

Bokföringen för bruksåret 1869 den omfattar tiden 1 nov. 1868 - 31 okt. 1869. Har det inte framgått tidigare så ser vi i den att Annedal var en stor arbetsgivare. Men vi får ändå ha i minnet att bruket nyss gått i konkurs och stod under konkursförvaltarnas ledning. Det gör att man av naturliga skäl får anta att verksamheten hade inskränkts betydligt i jämförelse med Permans första rushiga tid vid rodret.

Här står nu inte längre någon inspektor, bokhållare, förvaltare eller andra högre tjänsteman på avlöningslistan.

I landshövdingens femårsberättelse om Jämtland 1866-1870 sägs att Annedals Manufakturmedja "numera är nedlag" och att "tryckan de tider" anges vara orsaken. Men nog utfördes det lite manufaktursmide ännu 1869.

De personer som bruksåret 1869 på något sätt fick någon inkomst genom att arbeta åt Annedal, deltid och heltid, de var många. Med den tidens barnkullar kan man lågt räknat säga att 400-500 människor på något sätt var beroende av bruksverksamheten, där den skogliga grenen helt hade tagit överhanden över smidet.

På avlöningslistan stod:

Annedal.

Rättare	Ivar Fladvad	Sågställare	Johan Granlöf
Stalldräng	Pehr Westin	Sågare	Daniel Löfgren
Ladugårdspiga	Madam Westin	Sågare	Math. Persson
Manufakturmed	Nils Edstedt	Sågdräng	Lars Jonsson
Manufakturmed	Olof Forslund	Sågdräng	Nils Persson
Manufakturmed	Gustaf Granlund	Mjölhare	Magnus Pettersson
Manufakturmed	Nils Källman	Arbetare	Jonas Jonsson
Spiksmed	Mauritz Persson	Div. arb.	Engla Placidius
Kolare	David Josephsson		

Till de nu uppräknade personerna får också läggas de hustrur och barn som vid olika tillfällen fick delta i arbeten vid Annedal t.ex. vid höskörden och potatisupptagning.

Sågarna.

I både Annedals och Byfors såg förädlades stockar till bräder, men beträffande Degerfors såg anges inga andra siffror än att den i september reparerades för 6:90.

Sågarna producerade tillsammans 27 728 bräder. Dimensionerna var 2 1/2 x 7" och 3 x 9" plus s.k. tunnbottensbräder och utskott. Klenare dimensioner än 2 1/2 x 7" ansåg man inte värda att specificera tydligen!

Smedjan.

Under manufaktur- & spikverkets glanstid i början av 1860-talet gick det långa hästforor under vintern från Graninge till Annedal med beställt järn. Men åren 1869 och 1870 körs inte så stora kvantiteter, c. 10 ton/år. Inköpspriset var c. 17 – 18 öre/kg!

Något antal av varje sak som tillverkades i smedjan anges inte i bokföringen, men vi får i alla fall lite hum om vad som tillverkades och vilka försäljningspriserna var.

Ett urval.

Märkyxor	2:50/st
Tälgyxor	2:50/st
Huggyxor	1:06/st
Barnyxor	-: 75/st
Båtshakar	-: 37/st
Båtshakar med ring.....	-: 38/st
Flåhackor	2:75/st
Grepar	1:12 - 2: – /st
Hästskor	1:25/omgång
Hästsosöm	-: 25/omgång
Harvpinnar	-: 75/st
Rullharvar	70: – /st
Plogar	33: – /st
Skyfflar, ostålade	1: – /st
Skyfflar, stålade	1:25/st
Liar	1:25/st
Järnstöror	3:75 - 4:50/st
Rävsaxar	1:50/st

Man tillverkade bomlänkar, släggor, gångjärn, kedjor m.m. Plus att de smidde på kärrhjul och stöttingar. Yxlagningar förekom flitigt.

Till smedjan levererades 82 stigar kol á tre riksdaler per styck.

Det järn, smedjans halvfabrikat, som forslades med häst från Graninge specificeras som:

Jern

Stål

Jernplåtar

Ämnesjern

Bessemerstål

Garfstål.

Omsättningen bruksåret 1869 i smedjan var 3 493: - och vinsten blev c. 500:--.

Smederna deltog mycket ofta i andra göromål än smide. De högg och flottade timmer och bjälkar, körde gödsel och hö o.s.v. Det syns att smedjans storhetstid var förbi.

Löner.

De anställda kunde få sin lön i form av kontanter, men vanligast var ändå att de tog ut förtjänsten i matvaror eller andra av livets oundgängligheter. Snus t.ex.

I källare och visthusbodur förvarades stora mängder mjöl, strömming, socker, salt, kaffe, sirap, fläsk, potatis o.s.v. Andra varor som –t.ex. skor och även klädespersedlar kunde tas ut från handlare Bohlin i Bispgården som ersättning för arbete vid Annedal.

Sågdrängen Mats Persson tjänade på ett år 367:45 Smeden Granlund fick tillsammans med barnen ihop c. 735:-- men det räckte inte långt, han blev skyldig 51:64 efter ett års arbete.

Även diversarbetarna kunde ibland ha ackord. Och nog gällde det att utnyttja dagens hela längd ibland. Eller vad sägs om Jonas Jonssons ackord:

För tillverkning av 180 st hässjestänger betalades tre riksdaler, och för 1 000 gårdsgårdsstörar erhöi han fem riksdaler.....

Det var på den gamla goda tiden.

Till smedjan levererades 82 stigar kol á tre riksdaler per styck.

Det järn, smedjans halvfabrikat, som forslades med häst från Graninge specificeras som:

Jern

Stål

Jernplåtar

Ämnesjern

Bessemerstål

Garfstål.

Omsättningen bruksåret 1869 i smedjan var 3 493: - och vinsten blev c. 500:--.

Smederna deltog mycket ofta i andra göromål än smide. De högg och flottade timmer och bjälkar, körde gödsel och hö o.s.v. Det syns att smedjans storhetstid var förbi.

Per Erik Fahnberg.

Av Annedals många anställda har särskilt en gjort stort intryck på mig.

Per Erik Fahnberg, född i Helgum år 1825, han började tidigt som sågdräng vid Annedals såg. Omkring 1850.

När Enbloms köpt avverkningsrätten på Bispgårdslandet bosatte sig Fahnberg där som torpare. Fahnbergs torpet finns kvar än idag mitt i storskogen (eller bland kalhyggerna), det ligger ungefär en mil fågelvägen från Annedal.

Per Erik timrade sig en liten stuga med en golvyta på 45 m², han byggde ladugård och odlade från ris och rot upp så att han kunde vinterföda en häst och en eller ett par kor. Förutom hemma vid torpet fick han använda en myrslåtter där Järån och Åsån går ihop.

Per Eriks och hustrun Mallas första ko blev dock dödad av en björn vid Rosmyrbacken, och det måste ha varit en hård prövning för det fattiga paret. Med tiden blev Fahnbergs en stor familj. På 1880-talet bodde i den gråa lilla stugan tolv personer, förutom far och mor, nio barn och ett barnbarn.

I själva verket bosatte sig Fahnberg centralt. Han levde mitt uppe i sitt arbete vare sig han tittade ut genom solbelyst fönster eller frostrosigt. Den kortaste gångvägen till sitt arbete som flottare och skogsarbetare hade Per Erik Fahnberg.

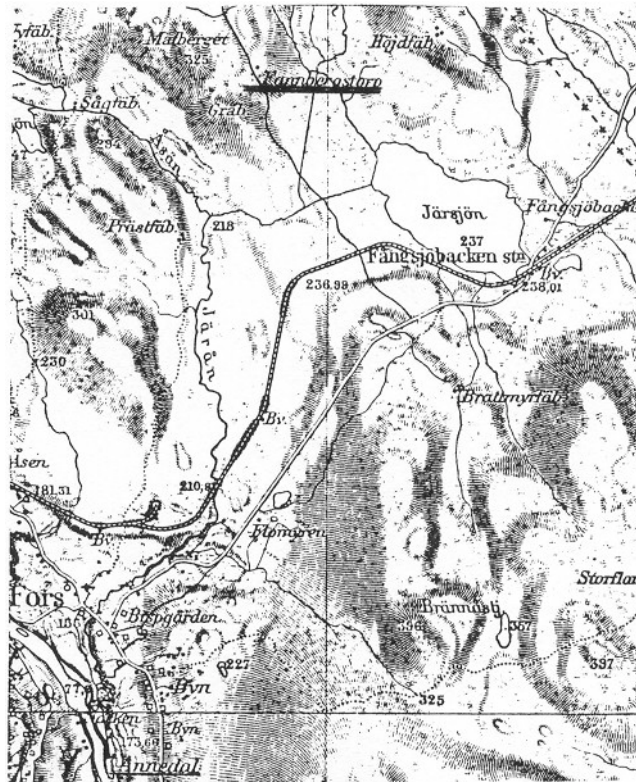
Under vintern högg han timmer och bjälkar och forslade dem med sin häst till närmaste flottled. Vårtiden deltog han i flottningen i Rosmyrbäcken, han lagade dammar och rensade åarna.

Även familjen Fahnberg firade jul. Inför julhögtiden 1868 var han ner till Annedal med sin häst och forslade hem till torpet: Rågmjöl' kornmjöl ja t.o.m. lite vetemjöl, snus, sirap och torrfisk (lutfisk) till en summa av 14:39. Så nog blev det jul i torpet.

Annars var inte han så ofta ner till kontoret på Annedal, ville han ta ut kontanter så bad han någon som hade vägen förbi att ta med sig pengarna till honom vid tillfälle. Men någon enstaka gång hämtar Fahnberg själv sina surt förvärvade pengar, då skriver bokhållaren "sjelf" på hans konto!

För att bosätta sig i villande skogen krävdes god fysik, och det hade säkert denne man. Även hans hustru gick inte och drog benen efter sig. Det sägs att hon på sin rygg bar hem mjölsäckar från Annedal.

Idag söker man på något sätt att komma den gamla tiden nära genom att klä sig i s.k. hembygdsdräkt. Jag säger ingenting om det. Men jag funderar ändå i mina stilla stunder, om man inte kommer gammal tid närmare in på livet genom att bära en mjölsäck på ryggen från Annedal till Fahnbergstorp eller en dryg, svettkrävande mil.

Olof Forslund.

En av de starkaste länkarna från den gamla Annedals manufakturverk till nutidens verkstäder i kommundelen Fors är manufaktursmeden Olof Forslund och hans söner.

Enligt egen uppgift var han ättling till någon av de valloner, från trakterna av Liege i Belgien, som i flera vågor kom till vårt land under 1600-talet.

Det sågs inte med blida ögon av vår dåtida arvfienne dansken, att Sveriges järnhantering, och därmed vapensmedjorna, skulle förbättras av dessa duktiga yrkesmän. En dansk diplomat skrev hem till sitt land och framförde den synpunkten att vallonerna inte skulle stanna i Sverige så värst länge. De skulle inte lära sig äta strömming.....

Men de stannade, dessa invandrare med namn som Pierre, Dubois, Mauroy, Douhane o.s.v.

De höll sig länge för sig själva, gifte sig inom sin egen krets, men de smalt så småningom in i det svenska samhället.

Brukspredikanten K.G. Rollin vid Österby bruk i Uppland skrev på 1800-talet följande karaktäristik om vallonerna:

"Merendels äro de mörkletta, med bruna ögon, något uppböjd näsa och svart hår. I umgänget äro de öppna och fitaliga. Känsliga vid de minsta förolämpningar, skarpsinniga i omdöme och mycket läroaktiga. Man förebrår dem en viss sträfhets och envishet, som de ha svårt att öfvervinna. I själsodling och belevnhet stå de bestämdt öfver..... allmogen i allmänhet. I deras boningar råder mycket snygghet och ordning, och själva, när de äro iklädda sina helgdagsdräkter, äro de ofta med verklig elegans utstyrda....."

Här i Fors träffade Olof flickan Ingrid Märta Jonsdotter, född 1840, Om tycke uppstod var det ensidigt, Ingrid "ville inte ha" honom, men hennes far, bonde i Västeråsen, hade imponerats av Olofs inkomster och han ville prompt att dottern skulle säga ja. Och så blev det. De fick barnen Johan, Arvid, Simon och Ida.

Forslund följde troget alla smeders inrotade traditioner. Han "nyttjade starkt" och bönder, t ja.....

När patron Perman gick i konkurs 1867 hade Forslund lön att fordra. Han blev inkallad på kontoret och Perman, som ville göra rätt för sig, frågade om inte smeden i stället för varor eller kontanter ville ta emot några slätter s.k. "ängen" vid älven på sörsia. Men si, det gick inte det. "Jag vill inte bli någon bonndjäväl" sa Forslund. Det låter som ett bevingat ord, och blev det kanske också vid Annedal.

Det höll på att gå direkt illa en gång.

Olof hjälpte till vid Byfors såg - ja han var inte riktigt nykter – då bar det sig inte bättre än att ett par tre fingrar försvann från ena handen i sågramen. Hustrun och barnen höll på med slätterarbete uppe vid Flomyran och ett ilbud sprang sig halvdöd till dem för att berätta vad som inträffat. Men Forslund repade sig trots stor blodförlust, fingrarna var för evigt borta trots det kunde han fortsätta i sitt yrke

Det är förresten Olof Forslund som tillverkat den ljuskrona "med tjugo pipor" som hänger i sakristian i Fors kyrka, och som blev skänkt 1857 av Valfrid Enblom

Som smed var han oslagbar.

Han hade, sägs det, en energi och arbetslust som aldrig sinade. Kafferaster existerade inte för honom. Sina tre söner lärde han alla till smeder, de gnydde ibland över att de inte ens blev unnade en kopp kaffe på dagen. Men nej, skulle de lära sig smida, då fick de också hänga med i hans takt och hans arbetsdag.

På gamla dar flyttade han hem till sonen Jonke som bodde i Västeråsen. Olof gick runt i stugorna och tackade för senast, och " tack för nu - om jag skulle råka få nånting" Nu hade han tid med en kopp kaffe.

En dag dog "Gammel-Forslund" som man sa, och tre barnbarn i späda ålder stod på farstubron till Jonkes gård och sjöng "Härlig är jorden".

Jonke ja, han var min kompis Arvids bror, och han var på äldre dar bonde och bysmed. Till honom gick man för att få något lagat eller tillverkat.

Simon och Jonke arbetade som smeder och verkstadsarbetare, medan Arvid lämnade smedjan och brukade jorden.

Jonke kom att arbeta i de olika verkstäderna som fanns i Fors Berglinds verkstad t.ex., samt vid kraftverksbyggen. Och hemma på gården stod hans privata smedja.

En ung parvel som hette Verner Forsström (även han bodde i Västeråsen) gick ofta till Jonke för att med beundran se på hur smeden tuktade och formade järnet efter sin vilja. Det inspirera honom tidl att själv bli verkstadsarbetare när han blev vuxen. Och det hade kunnat stanna vid det. Men nu blev Verner en man som hade lite att säga till om. Han blev kommunalnämndens ordförande i Fors.

Och jag har talat med företagare och företrädare för verkstadsindustrin, de säger att utan denne Verner Forsström hade idag inte funnits någon större verksamhet inom deras bransch i Fors. Verner ordnade så att verkstadsteknisk utbildning kom till stånd i slutet av 1950-talet, med tiden blev det dagens JHP med hundra talet anställda. Föregångaren till Z-Lyften, Bispgårdens Svets & Smide hjälpte han okonventionellt så att de fick utvecklas i tidsenligare lokaler. Exempler kan mångfaldigas. Det hör till saken att Verner ofta fick arbeta i motvind - vilket gör hans insats än mer beaktansvärd.

Men tillbaka till "Gammel-Forslund".

Hur kom det sig att han var med i budgivningen på Byfors och Degerfors sågar vid auktionen 1868?

Det kan man fundera över.

Till saken hör att smedens hustru Ingrid, hade en bror vid namn Mattias som hade ett stort hemman i byn Västeråsen. Denne Mattias Jonsson ("Mattes-Jons") avhände sig skog vid några tillfällen och blev stadd vid kassa. Kan man tänka sig att pengarna från skogen skulle investeras i Annedals sågar, på förslag av Forslund? Och inte kunde smeden veta att han skulle bli tvingad att visa upp pengar eller säkerheter direkt vid klubbslaget.

Behövde handelsmannen Dahlin visa upp sin plånbok vid sitt rop??

En sak framstår klar och tydlig vid auktionen. Hade smedjans framtidsutsikter varit gynnsamma, då borde väl manufakturmeden ha ropat in den i stället. Men framtiden låg inte i järnet, det var träden som tagit överhanden. Det fanns ett uttryck från den här tiden som brukspatronerna brukade använda. Och det var:

"Vi flyter på träet, men vi sjunker med järnet".

Det var de stora enheterna inom järnhanteringen som hade tagit överhanden, redan nu hade en snabb strukturrationalisering skett. Våra dagars koncentration av fabriker till färre men större enheter är alltså inget nytt.

Men tillbaka till "Gammel-Forslund".

Hur kom det sig att han var med i budgivningen på Byfors och Degerfors sågar vid auktionen 1868?

Det kan man fundera över.

Till saken hör att smedens hustru Ingrid, hade en bror vid namn Mattias som hade ett stort hemman i byn Västeråsen. Denne Mattias Jonsson ("Mattes-Jons") avhände sig skog vid några tillfällen och blev stadd vid kassa. Kan man tänka sig att pengarna från skogen skulle investeras i Annedals sågar, på förslag av Forslund? Och inte kunde smeden veta att han skulle bli tvingad att visa upp pengar eller säkerheter direkt vid klubbslaget.

Behövde handelsmannen Dahlin visa upp sin plånbok vid sitt rop??

En sak framstår klar och tydlig vid auktionen. Hade smedjans framtidsutsikter varit gynnsamma, då borde väl manufaktursmeden ha ropat in den i stället. Men framtiden låg inte i järnet, det var träden som tagit överhanden. Det fanns ett uttryck från den här tiden som brukspatronerna brukade använda. Och det var:

"Vi flyter på träet, men vi sjunker med järnet".

Det var de stora enheterna inom järnhanteringen som hade tagit överhanden, redan nu hade en snabb strukturrationalisering skett. Våra dagars koncentration. av fabriker till färre men större enheter är alltså inget nytt.

OSKAR HOLMBERG.

Vid den tidpunkt som vi nu befinner oss i, år 1870, användes inte personnummer, men den man som fungerade som ombud för Munthe/Jenny Lind och som helt oförmodat blev ny ägare till Annedal, syns ha varit Bengt Oskar Holmberg (1817-1900).

Han var gift med en prästdotter han också. Och naturligtvis var det dottern till kyrkoherden i Ragunda.

Nu är det inte prästen Burmans barn det handlar om, utan en dotter till hans efterträdare Pehr Nordstrand, och flickan hette Charlotta.

Oskar Holmberg var son till en kronolänsman i Revsund, Jämtland, men hans verksamhetsbas kom att bli Härnösand, där han var handlare, affärsman.

På Annedal bodde han aldrig, utan brukets affärer sköttes på avstånd' och de mesta aktiviteterna organiserades naturligtvis rutinerat direkt av personalen vid bruket.

Inga större förändringar torde ha skett i Annedals inriktning under Holmbergs tid, där nu Byfors kvarn lämnat Annedals huvudmannaskap och var en fristående enhet.

Oskar Holmberg hade också andra affärer i Fors.

Strax före jul år 1868 köpte han gården "Sörbacken" i Bispgården på exekutiv auktion efter lanthandlaren Carl Jacobsson. Han gav 10.200 riksdaler rmt, Fem år senare, 1873, sålde han hemmanet med god vinst för 18 000 till Anders Eliasson från Gideåberg,

Gården finns ju kvar och ligger vackert på sin backe vid korsningen mellan riksvägarna 86-87.

1875 sålde Holmberg också Annedal.

Första hälften av 1870-talet var högkonjunktur inom trävaruindustrin efter fransk-tyska kriget, med kulmen i början av 1874. Sedan gick konjunkturkurvan brant nedåt, varför man kan säga att Holmberg sålde i en lågkonjunktur.

Han hade köpt Annedal med dess olika tillgångar för 12 530 riksdaler, han sålde det nu för 18 000 kronor som myntenheten numera kallades.

BERGVALLS.

De nya ägarna kom från Ragunda socken och var handlanden i

Torsgård M. N. Svanberg (1834-1886), Olof Johan Bergvall född i Pålgård (1834-1899) samt Jonas Bergvall i Dövikén med sonen Johan Haqvin. Det var ett familjebolag där delägarna förutom släktskap även vilade på svågerskapets grund.

I köpehandlingen sägs att "de å hemmanet boende torpare njute sina arrendecontrakter tillgodo, dock äger torparen Jonas Byvall särskild att uti sin och sin hustrus livstid besitta sitt nu innehavda torp på sätt i övrigt hans förutvarande kontrakt utvisar". Man månade speciellt om denne Byvall. Har det med Byvallskroken och överledningen att göra?

Inte heller de nya patronerna bodde vid bruket.

De hade f.ö. inte Annedal så länge heller, 1878 byts ägarskapet igen.

1876 hade efterfrågan på trävaror åter ökat något, men priserna låg kvar på 1872 års.

Men 1878 mörknar det åter vid horisonten och 1879 – sundsvalls strejkens år - hade priserna dalat till en nivå som var den lägsta. som sågverksindustrin dittills upplevat.

Familjebolaget köpte Annedal för 18 000: –, man säljer nu för 12 000: - -, men de förbehåller sig "rättighet att under 3 års tid avverka all till sågtimmer och bjelkar tjänlig ståndskog som håller nio tum diameter 9¹/₂ alnar från marken, allt engelska mått, och att för verkets framflottning begagna till fastigheten hörande vatten". Och slutligen så nämner även de att torparen Byvall måtte fortsatt njuta samma villkor som nämns vid köpet år 1875.

16:o) Annedals såg och Manufakturverk med derunder lydande Degerfors såg, Byfors såg, ^{5/24} mantal af stättehemmanet N:o 1 i Byn, Fors socken, samt en från samma hemman afföndrad jordlägenhet, hvilka fastigheter handlanden N. M. Swanberg, Olof Johan Bergwall i Ragunda samt Johan Hagwin Bergwall och Jonas Bergwall i Döwiken för 18,000 kronor af handlanden Oskar Holmberg i Hernösand sig tillhandlat;

C. O BOHLIN.

Den man som nu efter "bergvallarna" övertar Annedals ägarskap verkar som hämtad ur den amerikanska drömmen om den lille mannen som börjar med två tomma händer och slutar som förmögen.

Så har hans historia berättats i Fors, kanske inte utan avund men mest ändå med respekt. Karriären har av befolkningen här sammanfattats till:

"Då Bohlin kom hit ägde han inte mer än ett knyte kläder på en käpp över ryggen, och då han for var han miljonär."

Man har sagt att han började som bodknodd i Utanede sedan hos Carl Jacobssons handel på Sörbacken. Den sistnämnda affären övertog han sedermera.

Må så vara. Av handlingar framgår att han vid ankomsten som 25-åring till Fors från; Sundsvall bosatte sig i Bispgården fram till 1873 när hemorten blir Byn.

Bohlin var född år 1840 i Öster-Lövsta i Uppland och 1874 gifte han sig med Nanny Sofia Ydén från Skänninge. De fick många barn.

Det där med tjänst i Utanede kanske också verkar mindre troligt när man hört Edit Eliasson (Sörbacken) berätta att Bohlin besökte just gården Sörbacken när han sålt Annedal och skulle flytta från Fors i början av 1900-talet. Där satt han på farstubron och sa:

"Här började jag min bana som affärsman i Fors." Det skulle alltså ha varit hos handlaren Carl Jacobsson.

Bohlins skogliga affärer började med att han köpte en liten stämpling från Sunds Bolag för 80 riksdaler. Den såldes vidare med god förtjänst. Nästa gång mångfaldigades köpesumman till 400, och hur mycket försäljningssumman mångfaldigades till vet jag inte, men nu rullade affärerna på och i september 1878 fick han lagfart på sitt förvärv av Annedal.

1879 brann Annedals Manufakturverk ner till grunden, det var natten till den 5 dec. Det var försäkrat i bolaget Svea för 4 500: —, och brandorsaken har jag inte kunnat finna dokumenterad trots ihärdiga försök. Försäkringsbolaget Skandia köpte upp Svea någon gång på 1950-talet, men inga handlingar om branden finns arkiverade hos dem. Men var det någon större förlust för Bohlin att smedjan brann? Knappast. Det har sagts att kanske hade ersatt hamrarna med tråddragningsverk, men det har ej gått att få bekräftat. Manufaktursmidet var om inte helt nedlagt, så av ytters ringa betydelse så här långt fram i tiden. I vilket fall som helst så uppfördes inte någon ny vattendriven smedja, utan en "vanlig" mindre byggdes längre uppströms Järån. Där gjordes mest reparationer för brukets behov, men det förekom även att

bygdens befolkning Utnyttjade t.ex. proffssmederna Mauritz Persson och Olof Forslund till att göra nytillverkningar av verktyg.

Liksom C.O. Bohlin hade startat sina skogsaffärer i mindre skala, så började han egentligen också sågverkskarriären i smått genom att 1876 köpa den på **sid. 23** nämnda Ödlingssågen. Det var alltså två år före köpet av Annedal.

Bohlin lade ner den först byggda sågen, Annedals såg, medan däremot Byforssågen endera ersattes med en helt ny, eller också utvidgades den gamla till en större innefattande även ett hyvleri.

Bohlin levde ett ståndsmässigt liv och alldeles säkert renoverades den gamla herrgården på Annedal under hans tjugofem år långa regemente vid bruket.

Och det var under hans tid som forborna storögt kunde beskåda hur herrskapen roade sig. T.o.m. herrarna hade vita handskar på händerna. Men det var nog inte smederna som jag inbillade mig.....

Det spreds rykten om att det konsumerades 45 champagneflaskor på ett kalas - bara till middan!

Jag vill se det som stor symbolik att det på Annedal i husförhörlängden 1881-1890 finns en förgyllare Harald Kleverström och även en skraddare Karl Petter Byström.

En kägelbana, ett oundvikligt tillbehör vid en herrgård under senare delen av 1800-talet och i början av 1900-talet, byggde han också. När inte kägelspel förekom, så dansade bygdens ungdom i den på lördagskvällarna till tonerna av en lokal speleman.

År 1903, den 14 april, skrevs det papper där C.O. Bohlin för en summa av 25 000:- sålde sitt Annedal till Skönviks AB.

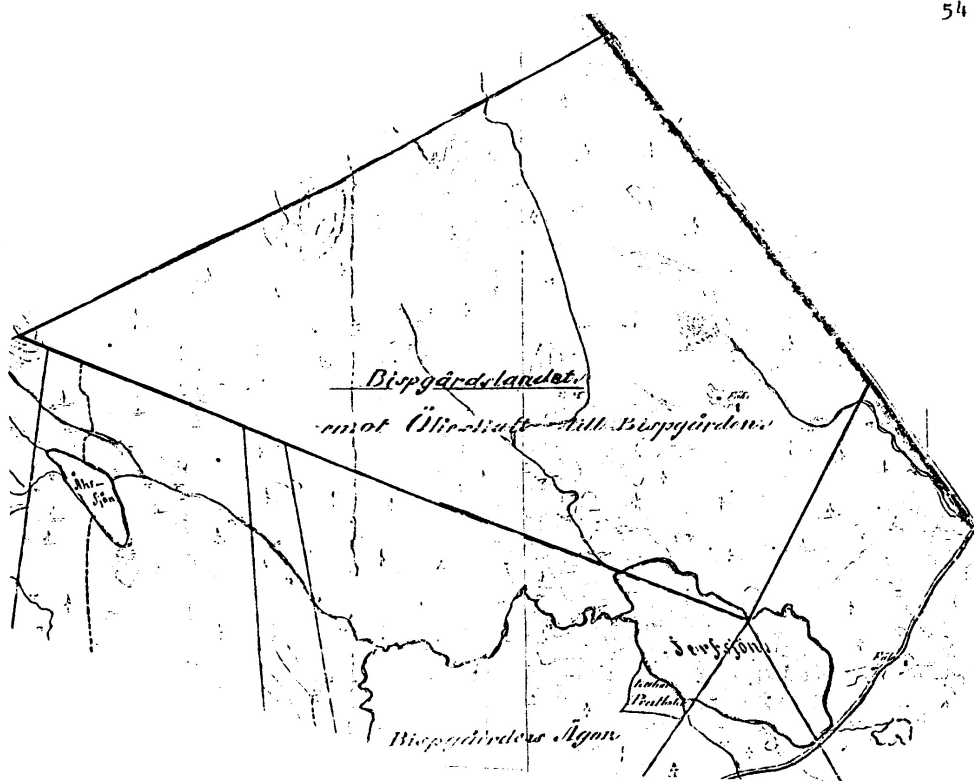
Och därmed slutar denna skrift.

Mycket, ja oerhört mycket, står ännu att utforska om Annedal. Om skogar, flottleder, fastigheter, människor mm. Men det får nu andra göra.

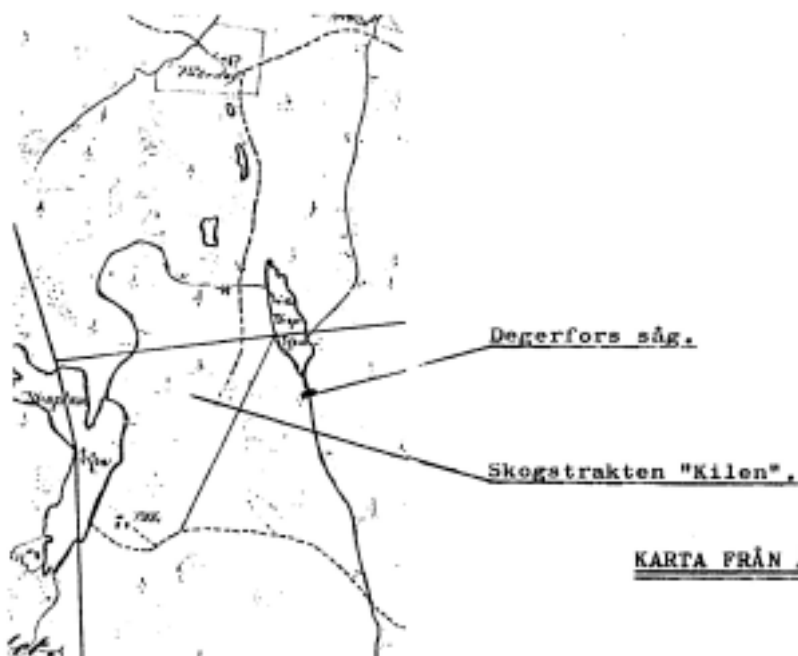
Bara en sak till:

Om du i något uthus eller liknande hittar en yxa, lie eller rävsax o dyl. märkt med järnstämpeln **som finns på detta häftes omslag och på sid. 15**, skänk den gärna till Fors hembygdsförening eller meddela någon medlem att en sådan sak finns till påseende och fotografering.

54.

Bispgårdslandet, Järsjön, Järån, Åssjön och Åsån.

KARTA FRÅN ÅR 1847.